

Talouspolitiikan näkymiä

Investoinnit ja hyvinvointitalous

Jussi Ahokas, pääekonomisti, SOSTE

Säätytalo

14.5.2019

SOSTE

Finanssipolitiikan reunaehdot Suomessa

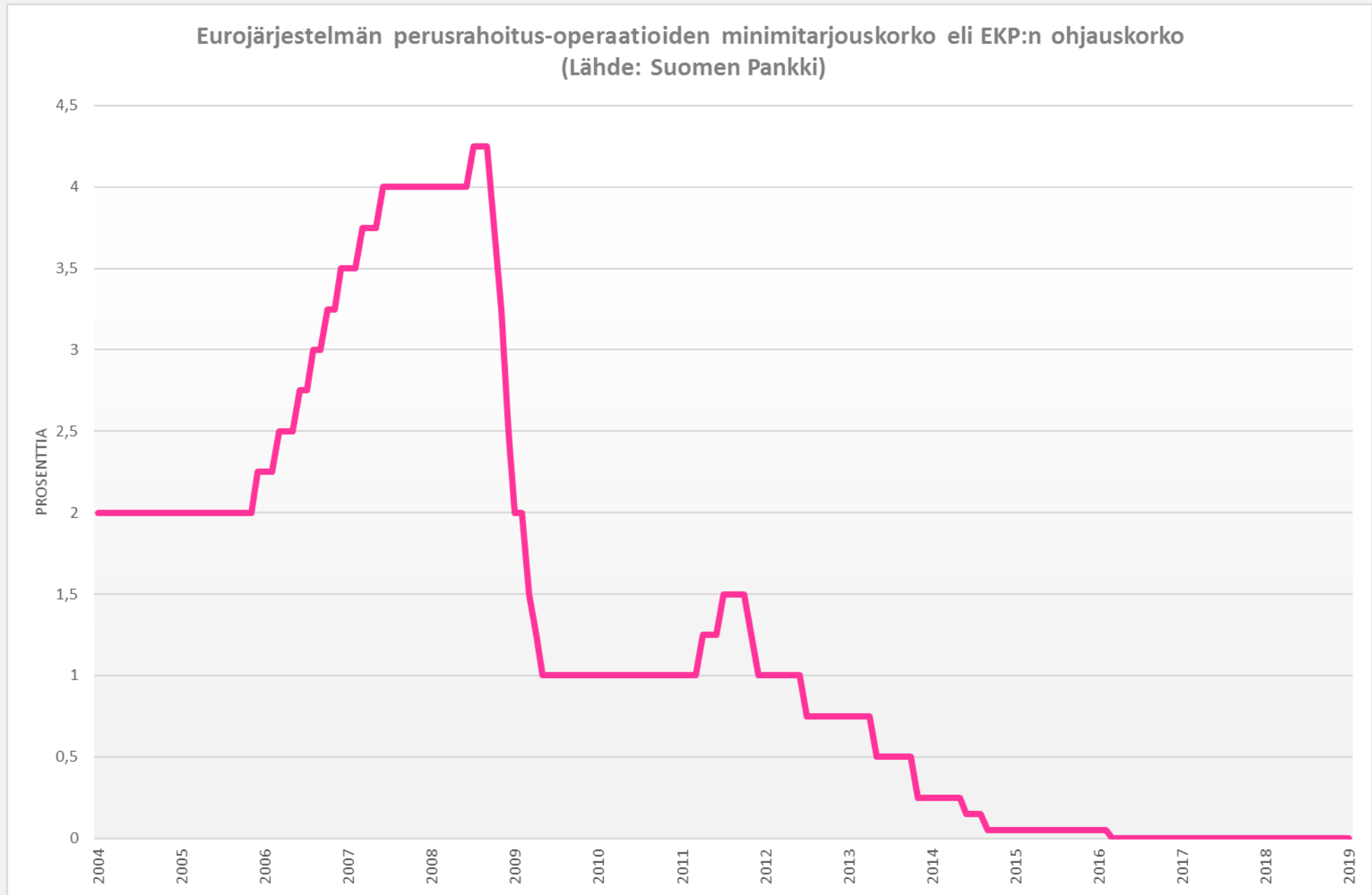
- Pieni avotalous, jonka vienti painottunut välituotteisiin ja investointituotteisiin:
 - kansainväliset suhdanteet näkyvät, usein pienellä viipeellä
- Euroopan talous- ja rahaliiton jäsen:
 - ei omaa valuuttaa → valuuttakurssi moniin keskeisiin kilpailijamaihin kiinnitetty
 - ei omaa rahapolitiikkaa → EKP:n valinnat ratkaisevat
 - finanssipolitiikkaa rajoittavat talous- ja rahaliiton säännöt → suuret poikkeamat yleisestä EMU-linjasta kielletty
 - ulkoisesta tasapainosta huolehtiminen keskeistä kansantalouden rahoitusvakauden näkökulmasta
- Reaaliset resurssit rajalliset

Näkymät tällä hetkellä

- Globaalisti talouden epävarmuus on kasvanut:
 - keskuspankkien toteuttama rahapolitiikan kiristäminen
 - Kiinan talouden yskähtely (velkakupla ja kauppasota)
 - erityisesti teollisuustuotannon suhdanteen heikentyminen
- Jos keskuspankit (huom. myös finanssipolitiikka) eivät saa tilannetta haltuun tai Kiinan ongelmat pahenevat järjestelmäkriisiksi, seuraavan neljän vuoden aikana **taantuma myös Suomessa mahdollinen**
- EKP:n linjan pitäessä perusta on kuitenkin kunnossa:
 - matalien korkojen aikakausi jatkuu → tilaa valtioiden ja yksityisen sektorin velkaantumiselle
 - epätavanomainen rahapolitiikka (QE) luo lisää liikkumatilaa, ehkä jatkossa myös fipo
 - Suomen talouden ulkoinen tasapaino mahdollista saavuttaa (vaihtotase)
- Työttömyyden alenemisesta huolimatta inflaatio edelleen maltillista

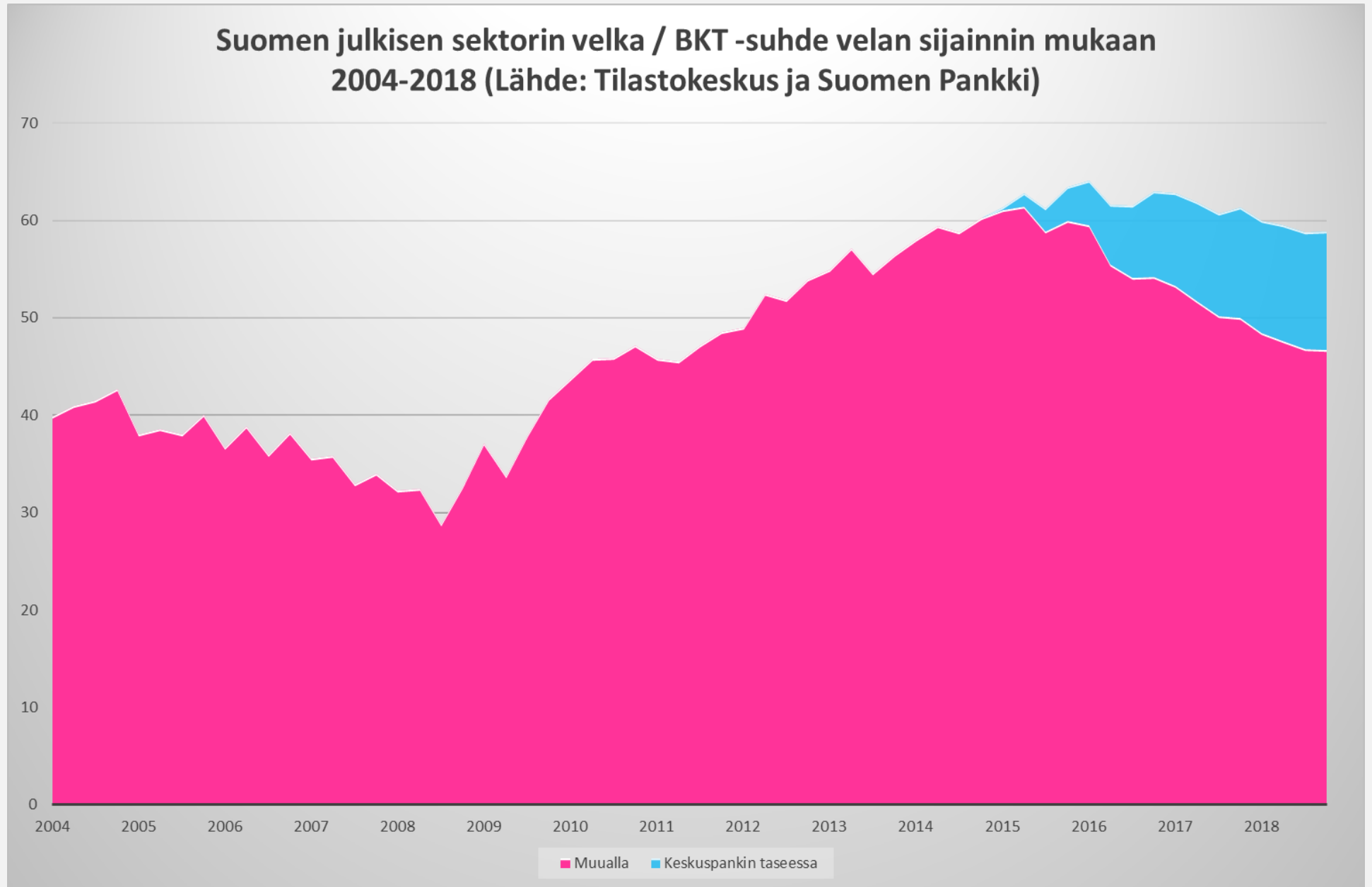
**EKP:n
ohjauskorko
painunut
nollaan,
eikä
nousua
ole
näköpiirissä**

SOSTE

**EKP:n
määrällinen
elvytys
vaikuttaa
myös
Suomen
julkisen
velan
rakenteeseen**

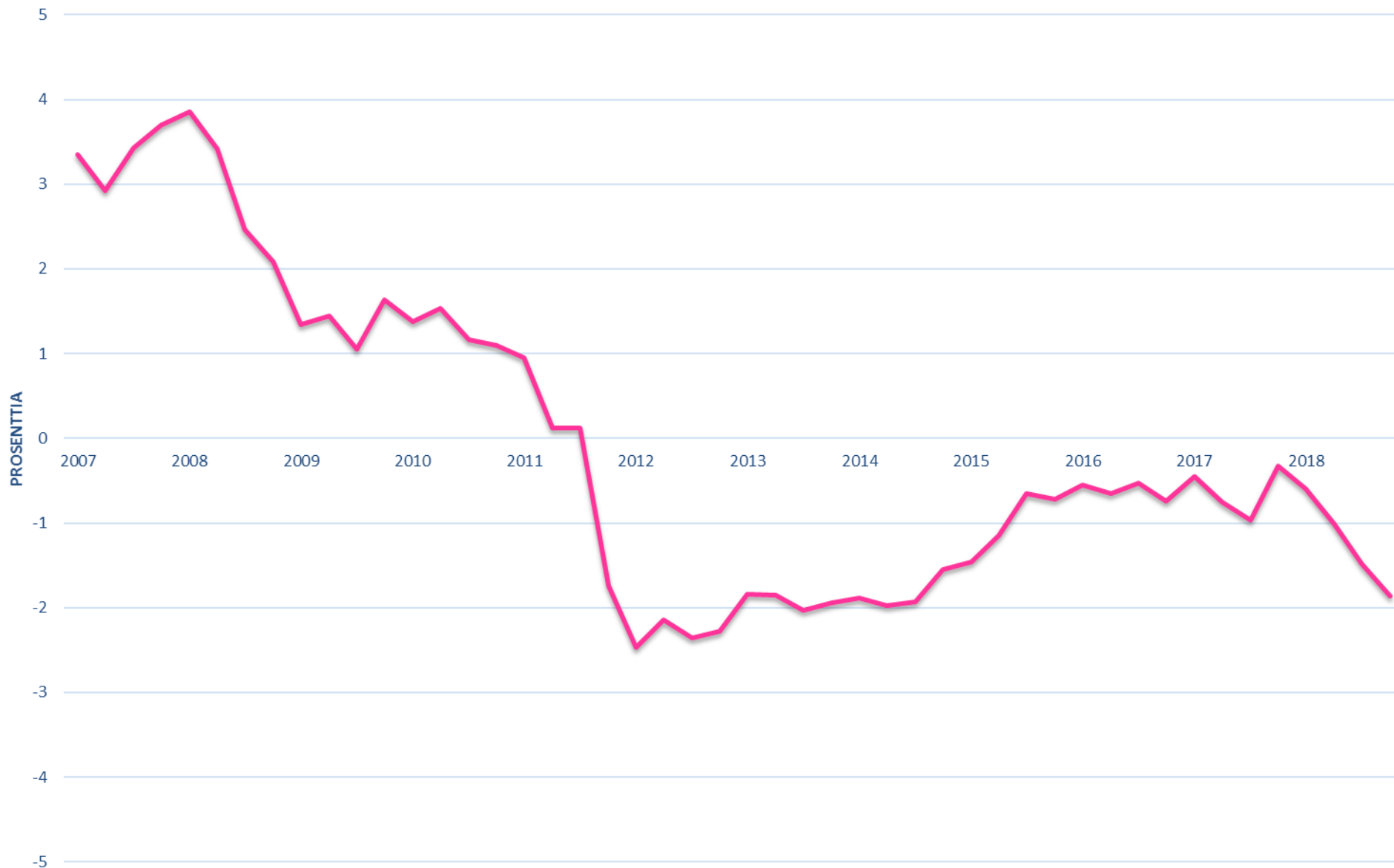
SOSTE

**Suomessa
talous-
politiikan
kannalta
keskeinen
riski
on
vaihto-
taseen
alijäämä**

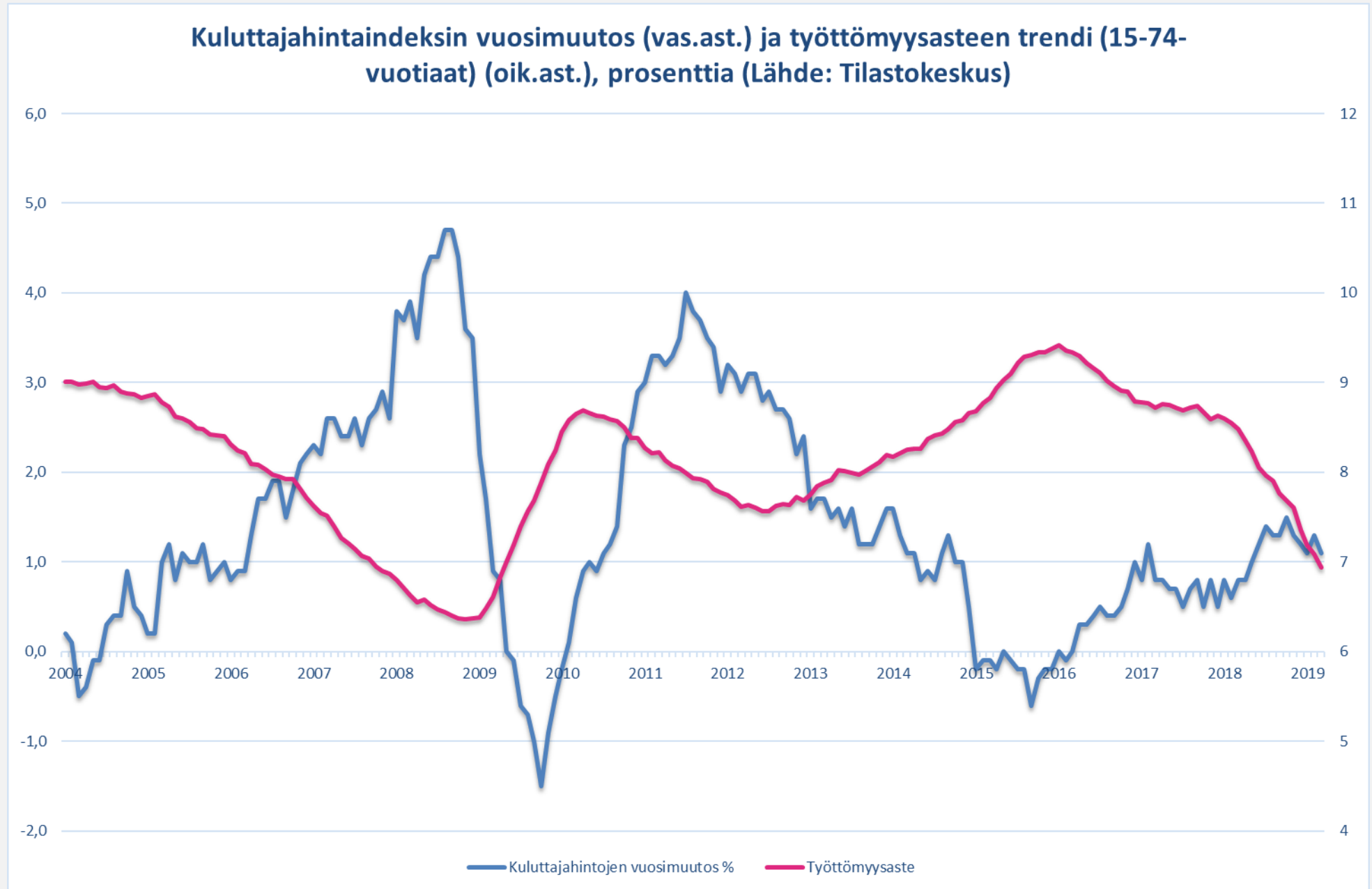
SOSTE

Suomen vaihtotase suhteessa BKT:hen neljännesvuosittain (Lähde: Tilastokeskus)

**Tällä
hetkellä
työttömyys-
asteen
aleneminen
ei näytä
kiihdyttävän
inflaatiota
Suomen
taloudessa**

SOSTE

Investoinnit

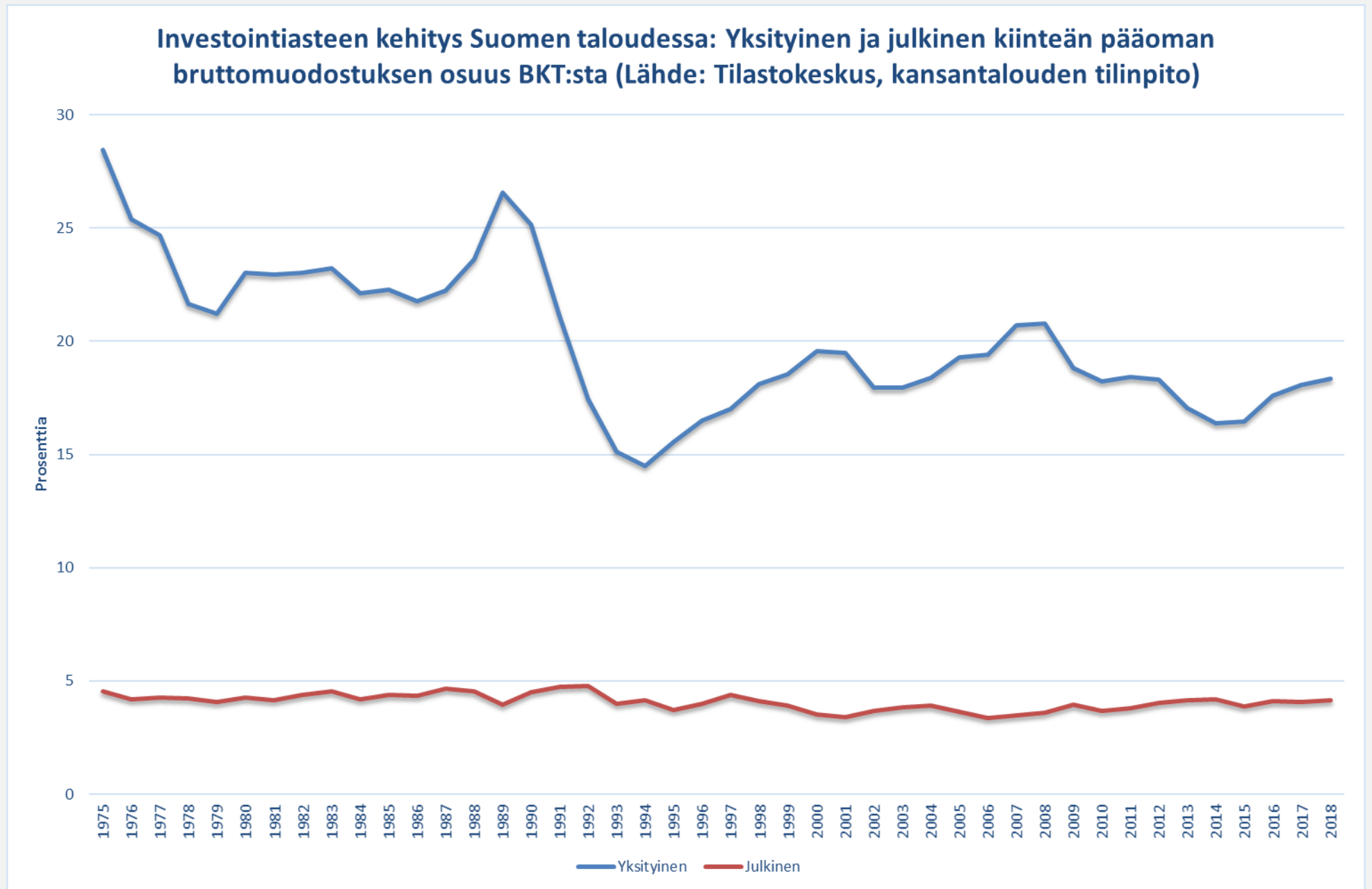
- Keskeinen muuttuja kansantalouden kehityksen taustalla:
 - Toteutuneet investointipäätökset synnyttävät merkittävän osan kokonaiskysyntää
 - Yksityiset investoinnit heilahtelevat paljon → suhdannevaihteluiden keskeinen syy
 - Muutokset investoinneissa (erityisesti rakennusinvestoinnit) näkyvät nopeasti työllisyydessä
 - Investoinnit luovat tuotantokapasiteettia ja vaikuttavat teknologian kehitykseen
- Ennen 1990-luvun lamaa Suomi oli investointivetonen talous, sen jälkeen investointiaste pudonnut ja investointien kasvu hidastunut
 - Talouden rakennemuutos → valtiovetoisen teollisuuden häviäminen
 - Palvelutoimialojen merkityksen kasvu ja teollisuustoimialojen laadullinen muutos
- Investointien merkitys taloudelle kuitenkin edelleen suuri

Investointinäkymät

- Globaalin finanssikriisin ja eurokriisin seurauksena pitkä investointilama – vasta vuoden 2015 jälkeen yksityiset investoinnit kasvuun
- Julkisten investointien kasvu ollut viime vuodet tasaista, mutta kasvuvauhti on pudonnut aiemmista vuosikymmenistä
- Tulevien vuosien kehitystä erittäin vaikea ennustaa
 - EK:n investointitiedustelu lupaa kohtalaisen kasvun jatkuvan
 - VM ennustaa investointien kasvun lähes pysähtyvän (julkiset investoinnit laskuun)
 - KV-suhdanne ja talousluottamuksen kehitys määrittävät

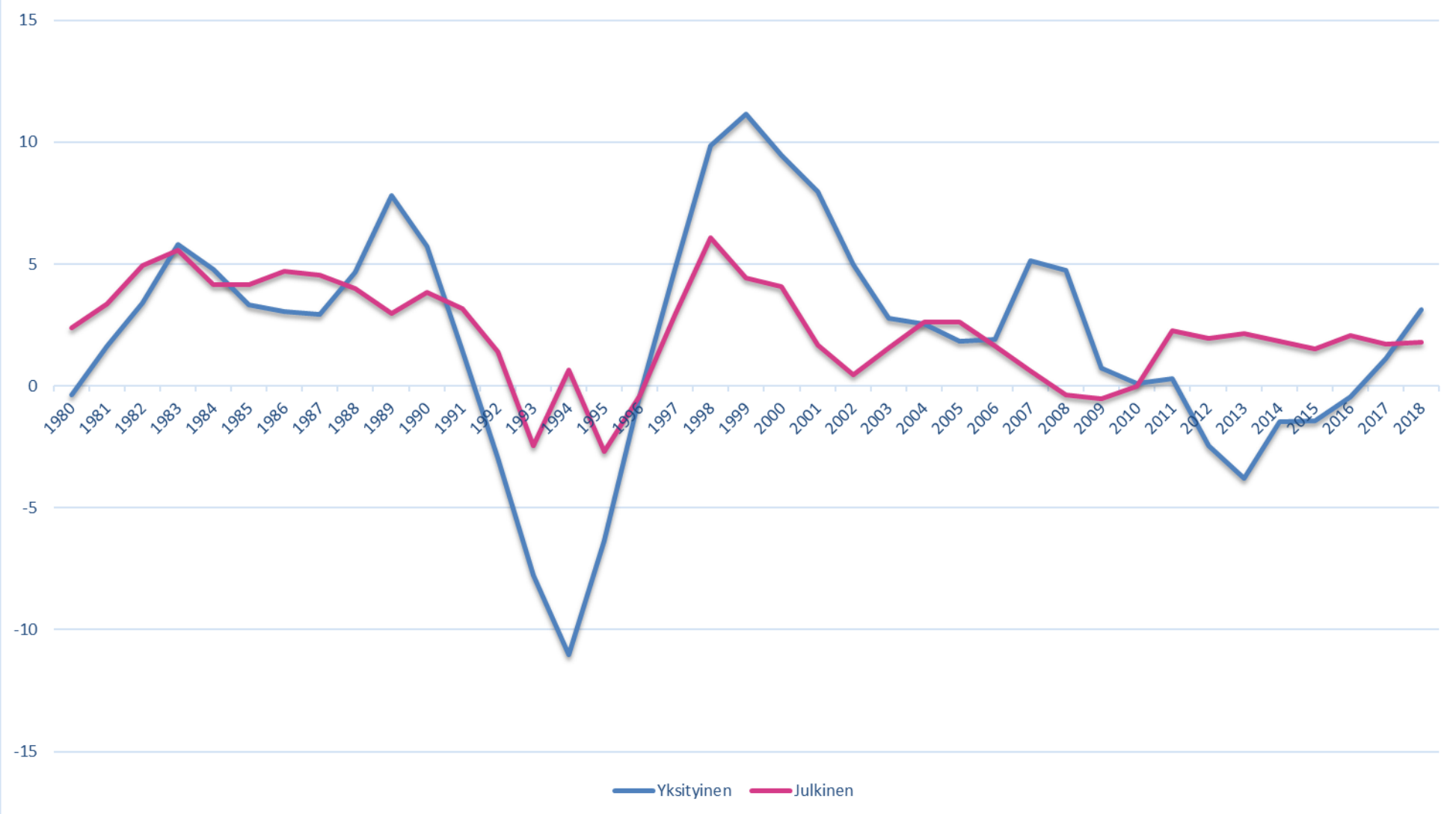
**Suomen
taloudessa
investointi-
aste
putosi
merkittävästi
1990-luvun
alun
laman
jälkeen**

SOSTE

**Yksityisten
investointien
kasvun
kiihtyminen
on ollut
merkittävä
tekijä
viime vuosien
nousu-
suhdanteessa**

**Investointien kasvu Suomen taloudessa: Yksityisen ja julkisen kiinteän pääoman
bruttomuodostuksen viiden edellisen vuoden keskimääräinen reaalin kasvu
(Lähde: Tilastokeskus)**

Hyvinvointitalous

- Ihmisten hyvinvointi (toimintakyky, osallisuus) on keskeinen tekijä menestyvän talouden taustalla
- Panostukset ihmisten hyvinvointiin vaikuttavat talouden resursseihin, kuten työvoiman määrään, osaamiseen ja sen hyödyntämiseen sekä korjaavien palveluiden tarpeeseen (kysyntään)
- Vaikka kansantalouden tilinpidon määritelmien mukaisesti esimerkiksi julkiset palvelut ovat kulutusta, ne vaikuttavat positiivisesti inhimilliseen pääomaan ja voidaan siten tulkita myös investoinneiksi
- Kustannusvaikuttavuuden arviointi keskeistä tällaisten hyvinvointi-investointien kohdalla

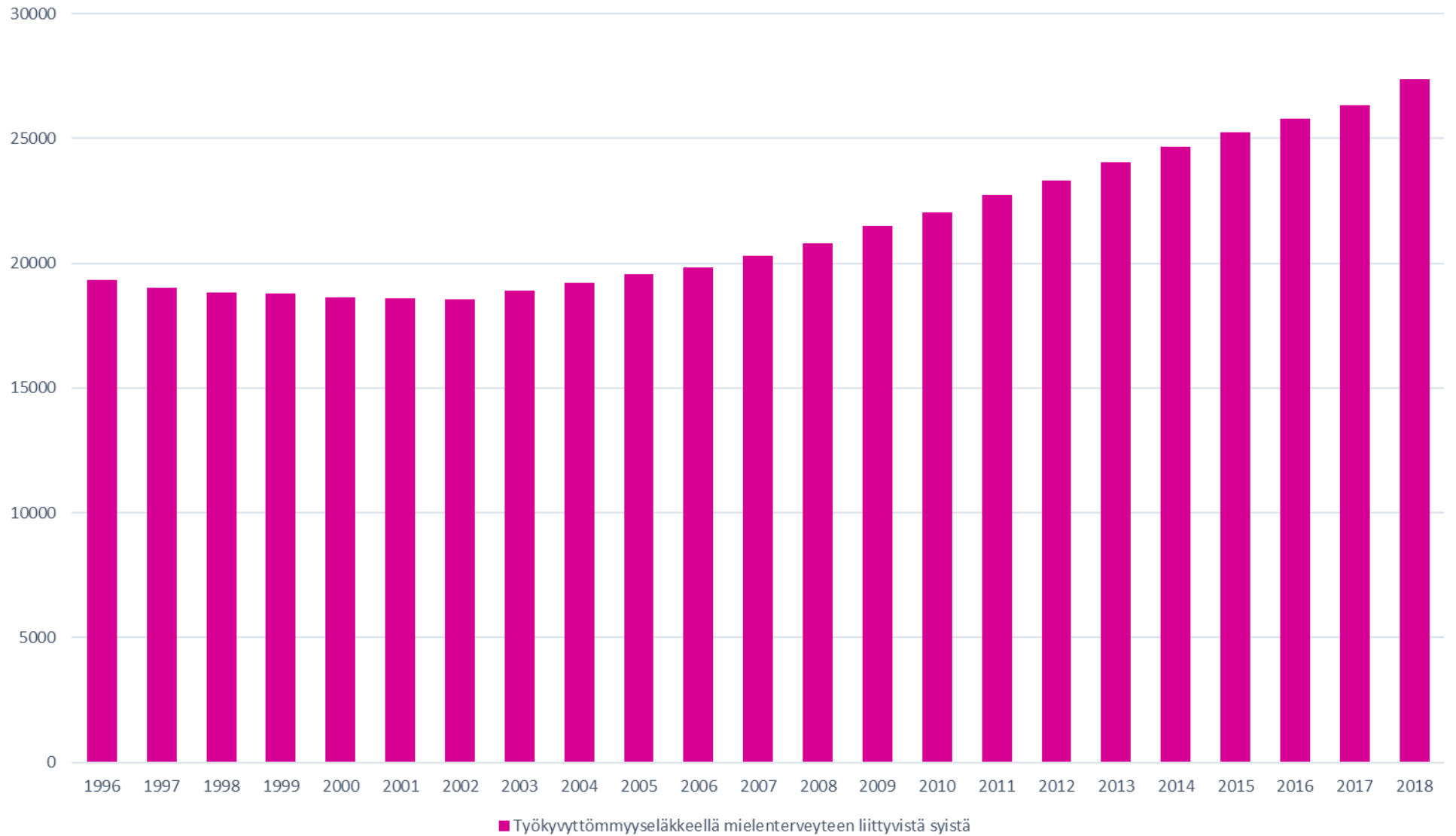
Keskeisiä hyvinvointitaloudellisia kysymyksiä

- Noususuhdanteesta huolimatta edelleen yli 40 000 alle 40-vuotiasta saanut työmarkkinatukea yhtäjaksoisesti yli 300 päivää (pitkäaikaistyöttömyys)
- Alle 40-vuotiaiden mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä kasvaa tasaisesti, vuonna 2019 yli 27 000 henkilöä
- Perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevien 20-29-vuotiaiden määrä on jopa hieman kasvanut 2000-luvun aikana
- Kouluterveyskyselyssä viidennes vastaajista (osuus kasvussa) kokee terveytensä keskinäiseksi tai huonoksi

**Mielen-
terveyteen
liittyvät
syyt yhä
useammin
alle 40-
vuotiaiden
työkyvyttö-
myyden
taustalla**

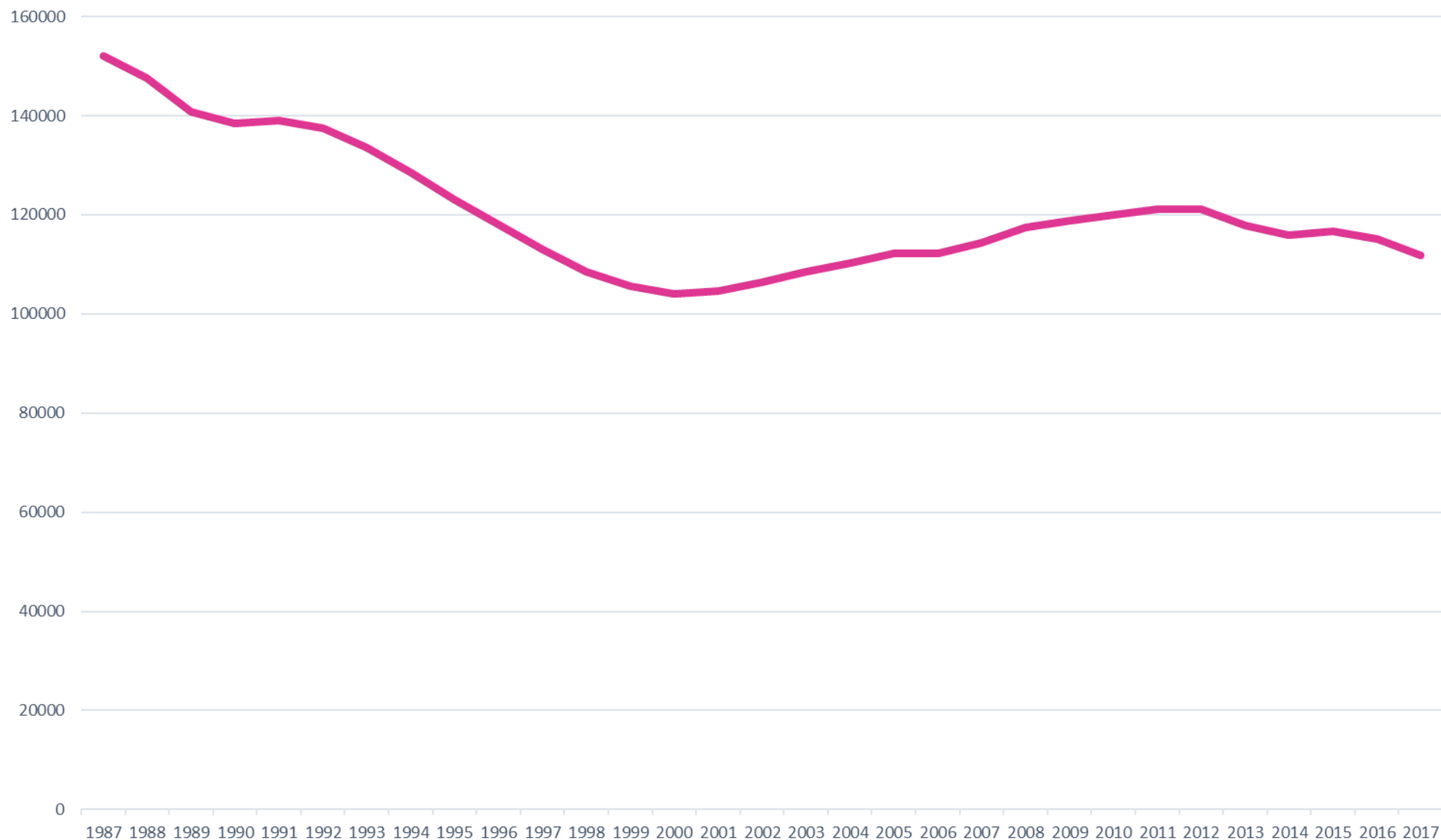
SOSTE

Alle 40-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkettä mielenterveyteen liittyvistä syistä saavien määrä (Lähde: Eläketurvakeskus)

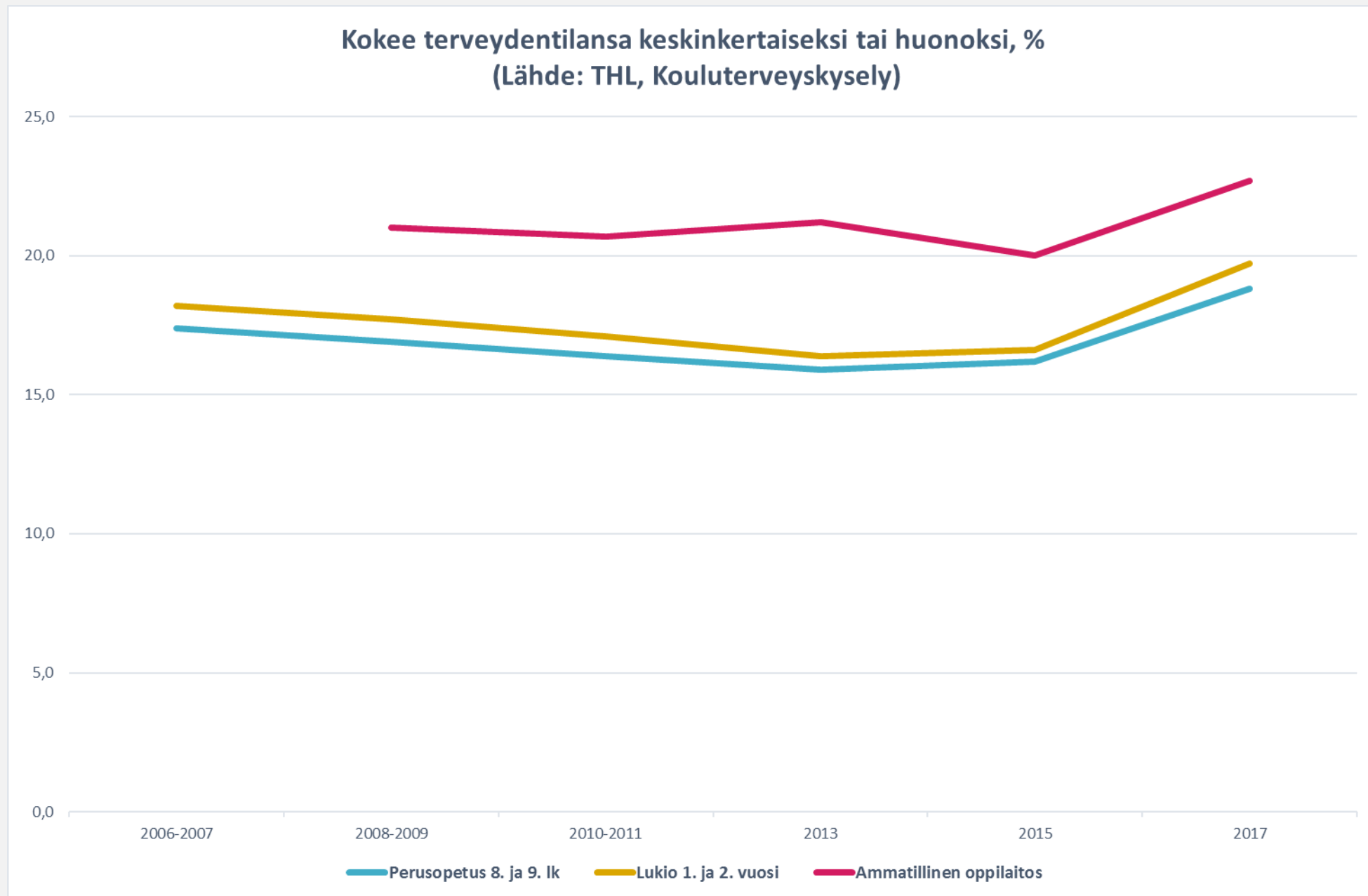
Perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevia alle 30-vuotiaita on edelleen yli 100 000

Perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla olevat 20-29-vuotiaat 1987-2017
(Lähde: Tilastokeskus)

Koettu terveys yläkoulussa ja toisella asteella opiskelevilla heiken- tylässä?

SOSTE

Talouspolitiikan valinnoista

- Julkisen investointipolitiikan ja finanssipolitiikan liikkumavara riippuu monista tekijöistä
 - hallituksen tehtävänä arvioida liikkumavara kulloisessakin kontekstissa, yksiselitteistä raamia talouspolitiikalle on mahdotonta antaa
 - olosuhteet voivat muuttua kesken hallituskauden, jolloin on pystyttävä reagoimaan
- Tavoitellaanko Suomessa määrätietoisesti investointiasteen (ml. T&K-menot) nostamista?
 - Monet tekijät vaikuttavat: suorien julkisten investointien määrä, yksityinen investointihalukkuus, rakenteelliset tekijät, talouden rakennemuutos
- Miten hyvinvointi-investointeihin suhtaudutaan jatkossa?
 - kustannusvaikuttavat hyvinvointia vahvistavat panostukset erityisesti nuorempiin ikäluokkiin